

Председник ДПС Мило Ђукановић говорио је за дневну новину Блиц из Београда о свом тренутном политичком ангажману, односима са Србијом, зашто је Црна Гора признала Косово, да ли је Црна Гора антисрпска држава, у каквим је односима са Вучићем и другим темама. Ексклузивни интервју председника Ђукановића можете прочитати у наставку.

Како изгледа данас радни дан Мила Ђукановића?

Не изгледа битно другачије него током протеклих четврт века док сам обављао највише државне функције. Формирао сам одређене навике које подразумевају 10 до 12 сати рада дневно. Откако нисам на државном послу радим једнако много.

Али, ипак је сада лакше. Раније сам успевао науштрб сна да обезбедим време за неке од мојих хобија. До скоро сам се активно, свакодневно, а сада нешто ређе, иако редовно, бавио спортом. Раније је то било искључиво играње баскета, а сада је то више спортских дисциплина. Нисам навикао да идем рано на спавање, волим пре тога да проведем сат-два са својим вишедеценијским пријатељима. Промена тема, које су обавезно ван делокруга мог политичког посла ме окрепи и релаксира.

Убрзо ће председнички избори, да ли ће то бити крај ваше паузе од државничких послова?

Надам се да ће ова пауза потрајати. Развојни и интеграциони процеси у Црној Гори које смо генерисали обновом независности узели су маха. Мој избор је да их помогнем драгоценим искуством из позиције председника странке. Но, како ће изгледати одлука ДПС видећемо ускоро.

Свесни сте да добар део ДПС бирача и јавности очекује да се кандидујете на председничким изборима?

Не изненађује, верујем, такво иницијално размишљање и очекивање странке на чијем сам челу. Ипак, наше је искуство да о свим аспектима неке теме дубље и пажљивије размислимо пре одлуке. Зато смо мање грешили и успешно и дуго чували поверење грађана.

Лично, врло сам релаксиран поводом те и сваке друге кандидатуре. Био сам председник Државе и премијер у седам мандата. Знам да не може шкодити искуство које поседујем. Макар, да не понављамо грешке којих је било у првим фазама бављења државним послом, а које су управо биле последица неискуства и неразумевања шире политичко-безбедносне слике. Но, знам и то да је највеће умеће у сваком послу благовремено дати праву шансу новим и младим људима. То ја морам памтити, свежије од других, јер сам своју шансу добио са 29 година. Како сам рекао, ДПС ће свој однос према председничким изборима саопштити најдаље за два мјесеца.

Да ли би данашњи Мило Ђукановић дао шансу младом Милу од 29 година?

Са данашње дистанце гледано, не мислим да је прихватање такве одговорности у тренутку распада Југославије и почетка ратова била само храброст. А, опет, било би грубо ствари назвати правим именом. Било је то време тектонских поремећаја не само у Црној Гори и региону него и у Европи и на глобалној сцени. Крај Југославије праћен крвавим етничким и верским сукобима, пад Берлинског зида, распад Совјетског Савеза и убрзавање процеса уједињења Европе, крај хладног рата ... Догодило се да тим процесима у Црној Гори управљају људи са врло мало животног и нимало државничког искуства. Зато револуционарни обрти носе толико ризика за свако друштво. И, зато их треба избећи по сваку цену. Најбоље и најсигурније је континуираним институционалним и демократским развојем који учвршћује стабилност и ствара претпоставке за мирне промене власти када бирачи тако одлуче..

Јесте ли уплашени?

Имао сам отпор да преузmem прве функције, и партијску и премијерски мандат. Јер, нисам желио да у политику уђем тако дубоко. Осећао сам одговорност према Црној Гори која је тада била у потпуно ванредном стању и према људима које је, као и мене изненадно избацио талас промена. Бранећи се од политичких понуда, пристајао сам да помогнем процесима, али из неке менаџерске позиције. Но, знамо како је завршило. Логично је да је свако елементарно савестан, у таквим околностима морао бити и забринут и уплашен. Јер, уз политичко-безбедносне процесе која сам већ поменуо, прisetимо се Црна Гора и Србија су убрзо ушле у режим ретко ригорозних санкција ОУН. Црна Гора као једна од мање развијених федералних јединица ex YU и са потпуно неуравнотеженом јавном потрошњом која је у претходном периоду значајно дотирана из фондова заједничке државе. Једино што је у тим условима преостајало је потпуна преданост послу. Са свешћу да сваки нови дан доноси много више проблема о које се можете оклизнути, него шанси да се афирмишете.

За све ово време шта сматрате својим највећим успехом?

Када би неко са стране анализирао време мог бављења политиком, верујем да би закључио да су два највећа успеха обнова независности Црне Горе и улазак у НАТО. Ја мислим да постоји и нешто вредније од тога. Највећи успех савремене Црне Горе, дакле и мој као једног од људи који су дефинисали и водили државну политику, јесте да смо успјели да сачувамо мир и мултиетнички карактер нашег друштва. А то није било нимало лако: нити у ратом захваћеном југословенском окружењу, нити са наслагама свести о црногорској, доминантно ратничкој историји. Упркос свему, сачували смо биолошку супстанцу, поверење и толеранцију за различитости, имовину коју су стварали наши преци. То је данас квалитетан темељ са којег смо кренули у развојна и цивилизацијска достигнућа која сам на почетку поменуо.

Можда је ваш највећи успех 1999., када је Црна Гора успела да избегне страшније последице бомбардовања.

Причамо о истој теми. Та 1999. је уследила као даљи развој свести о важности мира и толеранције у мултикултурној заједници. Захваљујући томе, као председник Државе

могао сам рећи: Ово није рат у којем ми треба да учествујемо. Ово је унапред изгубљени рат са међународном заједницом који ће служити само за домаћу политичку употребу.

Иако је такво становиште било апсолутна новина, људи су га, ипак, прихватили. Зато је Црна Гора страдала неупоредиво мање од Србије. Наравно, не треба ни подсећати да сам током тих 78 дана имао непрекидну дипломатску активност да убедим кључне међународне званичнике да бомбардовање треба што пре прекинути. И, да не би смели себи дозволити осјећај моћи што ће из тог војног сукоба изаћи као победници, јер је, заправо, тежак пораз међународне политике то што је неко на крају 20. века довео у безизлаз да проблеме у Европи решава силом и бомбардовањем.

Свесни сте да сте већ постали део историјских читанки? Да ли страхујете шта ће ваши потомци учити о вама?

Не страхујем. Превасходно зато што знам да сам најбољи део свог живота и највредније своје потенцијале безрезервно дао својој земљи. Како год то неко вредновао, данас или убудуће. А, добра је околност, и за историју и за мене, да никад нисам мислио о свом месту у читанкама. Не само зато што су се крупни изазови смењивали, не остављајући времена ни да се претходни елементарно анализира и из њега извуче корисна поука. Него и зато што сам упознао доста људи који су, прецењујући се, мислили о свом месту у историји пре него о својим дужностима. Треба ли рећи да су историјске читанке увек биле претесне за те „великане“.

Када говоримо о историјским читанкама, и ваш однос с појединим личностима ће бити део њих. У недавном интервјуу за “Блиц” Момир Булатовић је изненађујуће врло пристојно говорио о вама, наравно не слажући се са вашом политиком?

Господин Булатовић је у времену раних 90-тих имао важну улогу у политичком животу Црне Горе. Како сам већ описао, било је то време опасног врења у којем је и Црна Гора могла кренути путем унутрашњих сукоба и трагично завршити. За улогу коју је имао тада и на том плану, Момир Булатовић заслужује поштовање. Коју годину касније он се није адекватно одредио према потреби Црне Горе да заштити државни интегритет и националне интересе у односима са Србијом у оквиру тадашње двочлане федерације. Мислим да је ауторитет Слободана Милошевића код њега изазивао огромно страхопоштовање, неку врсту вјере у божанска својства Милошевића, због чега је он губио способност да рационално обавља своје уставне дужности и да одговорно

управља Црном Гором. Безрезервну лојалност Милошевићу, господин Булатовић је исказивао до последњег дана његовог живота. За неког је то квалитет. За мене није. Наиме, кад од ваших ставова зависи само ваша судбина онда можете мислити како хоћете. Доказивати чак и то да је истрајност и доследност у заступању неке потпуно накарадне идеје или погрешне политике морални квалитет. Али, када од вашег става зависи још нечија будућност, у овом случају читаве једне државе тада ваша верност и лојалност морају уступити место неким другим својствима. Најприје способности да препознате национални интерес, затим вјештини да га правилно ситуирате у матичне политичке и цивилизацијске токове које одређују моћнији од вас и напоскон храбрости и одлучности да га остварите, упркос неизбежним отпорима у унутрашњој и међународној јавности. На том одабиру приоритета смо се, према мом схватању, суштински разишли господин Булатовић и ја. Драго ми је да је време помогло да након свега данас имамо однос који подразумева цивилизовану грађанску комуникацију.

А какав је био ваш однос са Милошевићем?

Он се мењао и временом погоршавао. Раних 90-тих била је уобичајена редовна комуникација између државних руководства Црне Горе и Србије. Крајем 93. Или почетком 94. након једне размене веома различитих мишљења на економске теме, та пракса је прекинута. Од тада разговори међу федералним јединицама вођени су на релацији Булатовић-Милошевић. И тај мук је потрајао до епилога председничких избора у Црној Гори крајем 97. На њима сам ја победио Милошевићевог фаворита Момира Булатовића. Претходно, већ крајем 96. године ескалирале су политичке разлике на питању непризнавања резултата локалних избора у Србији. Наиме, ја сам тада исказао разумевање за захтеве опозиције у Србији и то је значило улазак у политички рат до истребљења. Матрица којом су се тада служили Милошевић и Булатовић је била стандардна: ја сам представљен као рушитељ Југославије, дакле државни непријатељ. Наравно и опасан криминалац, мафијаш, узурпатор и све што уз то иде. Силом прилика дијалог са Милошевићем сам наставио након победе на председничким изборима као један од 3 члана Врховног савета одбране. Но, и то је кратко потрајало. Већ крајем 98. године Милошевић креће у припрему ратног сценарија у односима са међународном заједницом. На пролеће 99. почиње и тај бесмислени рат што је значило и крај функционисања Врховног савета одбране. Тиме и крај наше комуникације.

Јесте ли имали неке непријатности током разговора с њим?

У пар разговора које смо имали у продужетку седница Савета било је нескривено његово незадовољство епилогом изборних процеса у Црној Гори. Тражио је начин да

врати у игру своје подржаваоце који су кратко пре тога изгубили председничке, па парламентарне изборе. Али, није ту било непријатности. Милошевић је имао вештину да политички убедљиво образлаже своје идеје. Између осталог и зато је у неком времену уживао огромну подршку политичке јавности у Србији. Његов капацитет је био озбиљан. Нажалост, у једној фази, понешен некритичком подршком - до обожавања, почео је да се у заштити неконтролисане власти служи национализмом, што га је довело до кобних грешака. Касније није показао ни довољно вештине да правилно протумачи ширу политичку слику. Додуше, није то ни тако једноставно са наше балканске маргине. Све то је водило у тежак политички и животни крај.

И Зоран Ћинђић је ваша конекција са Србијом?

Зоранов и мој однос је био веома добар. Он нажалост није добио озбиљну шансу да испољи несумњиви визионарски потенцијал, јер је време његовог владања државном политиком кратко потрајало. Атентат на Зорана Ћинђића био је јак ударац на демократске вредности и европску перспективу не само Србије него и региона у целини. Био је драг и паметан човјек. Шармантан, веома образован, правилно политички оријентисан, посвећеник европске перспективе Балкана.

Говорите да Црна Гора полако усваја европске вредности. И сменивост власти која се у Црној Гори још није десила је европска вредност. Да ли до ње није дошло због лоше опозиције или аутократског режима ДПС-а?

Схватам да је демократски развој Црне Горе праћен изнутра подгријаном сумњом због дуготрајности власти, коју дуже од четврт века, сама или у коалицијама, твори и обележава Демократска партија социјалиста. Многи, из знатижеље или другог разлога, постављају то питање. Мој одговор је постојан: већинско поверење грађана заслужујемо и потврђујемо несумњивим квалитетом и резултатима о којима сам већ говорио у првом дијелу интервјуа. И, који нијесу свакидашњи. Такође, атрактивношћу коју обезбеђујемо континуираним правовременим променама: програма, политике и људи. Тиме смо заправо предупређивали потребу грађана да нас на изборима промене као цјелину. Желим и да подсетим да ДПС никад није експонирала своје ексклузивне партијске интересе. Није ни било време за то. Њени интереси су били у целости подударни са оним како је већинска политичка јавност Црне Горе перципирала наше националне интересе.

Други део истине је да смо дуго на власти и тако доминантни због слабости конкуренције. Опозиција, изубијана хроничним изборним поразима оробила се идејом да науди Влади. А, од такве опсесије па до резона да нема велике штете ако при том наудите и Држави је веома мали корак. То се лицемерно лако оправдава тиме да ће се све брзо поправити након што се обави „историјска мисија“ смене власти. Завршни корак посрнућа је, као у случају Црне Горе када дио плаћене опозиције почне служити интересима стране државе, која из својих геополитичких разлога у једном тренутку има интересе подударне опозиционим.

Наравно, свака власт прави и грешке. Онима који желе само то да осенче лаксе је приказати слабости власти које дуже трају. Јер, и овде и другде – тачно је да власт и квари оне који је врше. Дакле, и ДПС има слабости, али су се људи за нас определили и то и даље чине не видећи нам ваљану алтернативу.

Да попричамо мало и о Србији. Да ли сте свесни да код доброг дела јавности у Србији преовладава мишљење да нам нисте пријатељ?

Свестан сам да и таква слика постоји. Да је одржавају и изоштравају неке јавне личности у политици, култури, медијима, како у Србији тако и у Црној Гори. Наравно, осећам обавезу да заједно са другим одговорним јавним посленицима објективизирам ту слику и да спречим деструктивну намјеру одређених кругова да односе Црне Горе и Србије трајно настане неповерењем и непријатељством. Знам и да сам неким политикама које сам персонификовао, мислим превасходно на обнову независности Црне Горе и улазак у НАТО, у делу јавности Србије, али и Црне Горе означен за неког ко то ради са лошим побудама према Србији. Истина је другачија, супротна. Имам

пријатељски однос према Србији, без калкулација. И, желим да се односи међу нашим државама континуирано унапређују. Проблем је да неки људи који су пресудно одређивали државну политику Србије никако нису могли да прихвате да је Црна Гора држава која следи своје националне интересе. Који могу бити и блиски и подударни са Србијом, али у неким случајевима и различити. И, да то аутоматски не значи непријатељство. Сјетимо се времена владавине Војислава Коштунице. Због дефинитивно националистичке идеје да одређује што је добро за Црну Гору он је нас, који смо мислили да му то ни по чему не припада оквалификовао као непријатеље Србије и српског народа. Логично, упомоћ су му брже-боље прискочиле све верне слуге са јавне сцене којих није мало ни у једном друштву. Сјетимо се како су слуђивали јавност тих месеци и година. Не само тиме да би један број грађана требао остварити дупло бирачко право и у Србији и у Црној Гори, него још и горе дилемама хоће ли се породице које живе с ову и с ону страну границе моћи посећивати. Хоће ли се мртви из једне моћи сахранити у другој држави.

Добро је да је време потврдило наше тадашње ставове. Из Црне Горе нема никаквог непријатељства према Србији и не може га бити. Сви само морају схватити и у Црној Гори и у Србији и у Русији да Црна Гора има своју главу и да следи своје интересе. И, да ће пажљиво, као и увек у историји водити рачуна о интересима својих пријатеља.

Али признавање Косова је сада главни аргумент када појединци дају антисрпски предзнак вашој власти.

Разумем. Није лако било којој држави суочити се са неминовношћу губитка дела своје територије. Немојте ни помислити да у Црној Гори не постоји потпуно реална свест о тежини тог проблема. Па, ипак и даље сам на становишту да су још теже последице ако жмурите пред реалношћу. А, реалност неумољиво говори да је Србија знатно пре ових новијих генерација изгубила политичку битку на Косову. У време председника Тадића Србија је само добила фактуру којом се наплаћују грешке више генерација његових политичких претходника. Такво разумевање реалности саопштавао сам искрено и од првог дана свим саговорницима у Београду: од тадашњег председника Тадића до данашњег председника Вучића. Ако је тако, а мислим да јесте несумњиво, тада вам као одговорном државнику остаје превасходна дужност да непријатну истину поделите са својом јавношћу. Наравно, знам да је увек могуће довести у питање основну оцјену о дефинитивном губитку Косова. Ми у државном руководству Црне Горе тако видимо стварност и сматрали смо да без обзира, на тежину питања са пријатељима у Београду морамо бити искрени. Верујући да се тако помаже у бржем и лакшем суочавању са непријатном неминовношћу.

И шта су вам они рекли?

Имали су разумевања и демократског капацитета да схвате овакво становиште. Делили га или не. Мислим да су знали да такав однос Црне Горе нипошто није инспирисан антисрпством, већ жељом да своју политику заснујемо на реалности. Допадала нам се или не. Такође, да тиме желимо да дамо прилог решавању отворених питања у региону и успостављању поузданије стабилности.

Најискреније, не верујем да би ме ико нормалан у Србији данас разумео да кажем да после свега, после вишегодишње погрешне политике, посебно после трагичне војне авантуре 1999. године опет треба ратовати за Косово.

А да ли можемо да преведемо то што ви зовете националним интересима као притисак Европе за признавање Косова?

Знам, неки актери и тумачи политике тиме манипулишу. Но, то неће помоћи успешнијем заступању државних интереса, нити избегавању нових грешака. То је резон о којем сам говорио: у Коштуничино време Црна Гора је представљана као марионета запада која је у „авантуру независности“ кренула само да би нанела штету Србији. Иако је истина била другачија. Читава међународна заједница, а Европа посебно била је врло скептична према тој нашој идеји. Превасходно због неповерења у стабилност и демократски капацитет Балкана. Па и прошле године званична Москва је на идентичан начин описивала намеру Црне Горе да постане чланица НАТО.

У 25 година мог бављења државном политиком нико никада, чак ни између редова није тражио од Црне Горе да уради нешто против било кога. Нити је било императива због кога би Црна Гора одустала од неког свог националног интереса.

У каквим сте односима са актуелним председником Вучићем?

Откако СНС и Вучић имају доминантну политичку улогу у Србији односи између Црне Горе и Србије су унапређени. У том периоду Србија је претежно окренута себи, свом

економском, институционалном и демократском развоју, дијалогу са Приштином сарадњи у региону и европској интеграцији. Мислим да је то било исправно и да на том курсу треба истрајати. Једино тако биће могућа обнова поверења и унапређење стабилности на Западном Балкану што нам је заједнички интерес. У личној равни са Александром Вучићем имам веома добар однос. Често разменимо мишљења о одређеним питањима отворено и с уважавањем, што верујем користи успјешнијем обављању наших послова и развоју односа између Црне Горе и Србије.

Каква је европска перспектива региона?

Мислим да нам је свима место у уједињеној Европи, која ће једино тако ујединити стабилност и обезбедити конкуратност на глобалној сцени. Дакле, кључно је да се, упркос кризама кроз које пролази током последње деценије остане истрајна у тој визији. Западни Балкан је без обзира на евидентне застоје и почетно васкрсавање национализма свестан да нема здраве алтернативе његовој европској будућности. Важно је обезбедити континуитет и динамику процеса интеграције и делотворнију подршку европских институција тим процесима на Балкану. Не оптерећујући се датумима пријема у ЕУ, свака од наших земаља кроз процес преговора свакодневно достиже нове стандарде и постаје све више дио савременог европског друштва.

Да ли ће Црна Гора пре свих ући у ЕУ?

Реално је да Црна Гора буде прва следећа чланица ЕУ, јер је толико одмакла у проговарачком процесу. Ипак, како сам казао, датум пријема није у првом плану. Не

желимо да формално остваримо чланство, а да нисмо спремни за живот у престижној, али и захтевној заједници. Сам процес приближавања ЕУ је не мање важан за будућу чланицу уколико се посвећено бави реформама и усвајањем стандарда. Такође, очекујемо да сви у региону што пре достигну могући темпо преговора, јер ће тада квалитет тог процеса и међусобна сарадња бити на вишем нивоу.

Божидар Маљковић, председник ОКС, ваш је пријатељ?

Јесте. Боша је мој драг пријатељ. Како држим до пријатељства, са Бошом сам одржавао комуникацију гдје год да га је тренерски позив водио. Врло сам се обрадовао да је, као један од најелитнијих српских кошаркашких стручњака он данас на челу Олимпијског комитета Србије. Сигуран сам да ће својим спортским и моралним квалитетима допринијети даљој међународној афирмацији спорта и своје државе уопште.

(Блиц)